

7:13-14 Chirom

1. Divrei haYamim II 2:6-13

(ו) ועתה שלח לי איש חכם לעשות בזהב ובכסף ובנחשת ובברזל ובארגון וכרמיל ותכלת וידע לפתח פתוחים עם הסכמים אשר עמי ביהודה ובירושלם אשר הכין דניד אבי: (ז) ושלח לי עצי ארזים... (י) ויאמר חורם מלך צר בכתב וישלח אל שלמה באהבת ד' את עמו נתנה עליהם מלך: (יא) ויאמר חורם ברוך ד' אלקי ישראל אשר עשה את השמים ואת הארץ אשר נתן לדוד המלך בן חכם יודע שכל ובינה אשר יבנה בית לד' ובית למלכותו: (יב) ועתה שלחתי איש חכם יודע בינה לחורם אבי: בן אשה מן בנות דן ואביו איש צרי יודע לעשות בזהב ובכסף ובנחשת בברזל בארזים ובעצים בארגון בתכלת ובבזבז ובכרמיל ולפתח כל פתוח ולחשב כל מחשבת...

2. Malbim to Melachim I 7:14

ולי נראה שמה שכתוב בדברי הימים ששלח מלך חירם בכתב אל שלמה "ועתה שלחתי לך..." זה היה אביו של חירם זה, והיה שמו גם כן חירם, והוא נשלח מאת מלך צור בתחלת הבנין... ואחר שבע שנים מת, ושלח שלמה אחר בנו, ועל זה אמר, "וישלח שלמה ויקח את חירם מצור," כי הראשון בא אליו בפקודת מלך צור והשני בא על שם ששלח שלמה אחריו, והוא היה בן אשה אלמנה ממטה נפתלי, והיתה אלמנה כי מת חירם בעלה.

It appears to me that when Divrei haYamim says that King Hiram sent a written message to King Solomon, "Now I have sent you," that referred to the father of this Hiram, and his name was also Hiram. He was sent from the King of Tyre at the start of construction... And he died after seven years, and Solomon sent for his son. Regarding this it says, "And Solomon sent and took Hiram from Tyre," for the first came at the order of the King of Tyre and the second came because Solomon had sent for him. He was the son of a widow from the tribe of Naftali, and she was a widow because her husband, Hiram, had died.

3. Talmud, Arachin 16b

מנין שלא ישנה אדם מאומנותו ומאומנות אבותיו? שנאמר: וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצר בן אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צרי חרש נחושת, ואמר מר: אימיה מבית דן, וכתוב: אהליאב בן אחיסמך למטה דן.

How do we know that one should not diverge from his craft, and from the craft of his fathers? As it is written, "And King Solomon sent and took Hiram from Tyre. He was the son of a widow from the tribe of Naftali, and his father was a man of Tyre, a coppersmith." We are taught, "His mother was from the family of Dan," and it is written, "Oholiav, son of Achisamach from the tribe of Dan."

4. Midrash, Shemot Rabbah 40:4

א"ר חנינא בן פזי אין לך גדול משבט יהודה ואין לך ירוד משבט דן שהיה מן הלחינות... אמר הקב"ה יבא ויזדווג לו שלא יהו מבזין אותו ושלא יהא אדם רוחו גסה עליו לפי שהגדול והקטן שוין לפני המקום... המשכן בשני שבטים אלו נעשה, וכן המקדש, שלמה מיהודה וחירם (מלכים א ז) בן אשה אלמנה ממטה נפתלי...

Rabbi Chanina ben Pazi said: There is none greater than the tribe of Yehudah and none lowlier than the tribe of Dan, which came from the maids... Gd said: Let [Oholiav] be matched with Betzalel, so that they will not mock him, and so that no one will be arrogant, for the great and small are equal before Gd... The Mishkan was made by these two tribes. And so, too, the Beit haMikdash, Solomon was from Yehudah and Hiram was "the son of a widow from Naftali"...

5. Abarbanel to Melachim I 7:14

ואפשר לומר שהוא היה צורי ממולדתו, כמו שהעיר הכתוב, ואשתו היתה יהודית ונשאה לו בסבה מן הסבות, אם מפני שביה שנשבת שמה או בסבה אחרת

It is possible to say that he was Tyrean from birth, as the text suggests, and his wife was Jewish, and she married him for some reason – because she had been taken captive, or for some other reason.

7:15-22 Two pillars: Yachin and Boaz

6. Song of Songs 3:9-10

(ט) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון: (י) עמודיו עשה כסף...

7. Educational names

- Moon and Sun (Yalkut Shimoni Melachim I 185)
- Building seasons and Strong seasons (Ralbag to 7:21)
- Nature and Miracle (Malbim to 7:21)
- David and Solomon (Abarbanel to 8:11 Question 6)

8. Abarbanel to Melachim I 8:11, Question 6

ולזה קרא אחד מהם יכין, לרמוז אל דוד שהכין הדברים לבית ד'. ... וקרא האחד 'בועז' לרמוז אל שלמה שבו היה עוז הבנין ועקרו, וגם בחר בשם הזה לפי שבועז היה אבי עובד... וכן היה שלמה האב שהוליד כל הפועלים והעובדים במלאכת הבנין. ונקרא גם כן 'בועז' לפי שהיה שלום בימיו ועוז ותפארת במלכותו ועליו וכתרו נתקיים מה שאמר דוד אביו (תהלים כ"ט י"א) ד' עוז לעזמו יתן ד' יברך את עמו בשלום. ולזה היה העמוד אשר קרא 'יכין' לצד הימין, ו'בועז' לצד שמאל, לפי שהיה יכין רומז לדוד אביו, ולכן נתן לו המקום היותר נכבד...

Therefore he called one of them Yachin, hinting at David, who prepared materials for the House of Gd... And he called one Boaz, hinting at Solomon:

- 1) Who had the strength (*bo oz*) of the building and was its essence.
- 2) Also, he chose this name because Boaz was the father of Oveid [*labouree*]... and Solomon was the "father" who produced all of the deeds and labourers for the work of construction.
- 3) And it was also called Boaz because there was peace in his days, and strength [*oz*] and splendour in his reign, and in him and his crown was fulfilled that which his father David said, "Gd will give strength [*oz*] to His nation, Gd will bless His nation with peace."

And therefore the pillar called Yachin was on the right, and Boaz was on the left, because Yachin hinted at his father David, and so he gave it the more honoured place...

9. Radak to Melachim I 7:21

מה שקרא שם לעמודים לסימן טוב, לפי שהיו בכניסת הבית קרא להם שמות לסימן טוב, לאחד 'יכין' לשון הכנה שיכון הבית לעולם כמו שאמר "כירח יכון עולם (תהי' פט:לח)", ובועז לשון 'עוז' והיא מלה מורכב' בו עז כלומר שיתן הקל בו עוז וקיום כמו שנאמר ד' עוז לעזמו: He named the pillars to create a positive omen. They were at the entrance to the Temple, and he called them by names to create a positive omen. He called one 'Yachin', an expression of establishment, that the Temple should be established forever, like the phrase, 'Like the moon, it should be established forever.' 'Boaz' is an expression of strength, a contraction of '*bo oz* [strength within him]', meaning that Gd should place in it strength and endurance, as it is written, 'Hashem will give His nation strength.'

10. The Pillars of Our Faith

http://download.yutorah.org/2012/1053/Tisha_Bav_To-Go_-_5770_Rabbi_Torczyner.pdf

7:23-26 Solomon's Sea

11. Not Solomon's Pools

12. Lots of geometry Eruvin 13b-14b

13. Divrei haYamim II 4:6

(ו) וַיַּעַשׂ כִּיּוֹרִים עֲשָׂרָה וַיִּתֵּן חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאל לְרַחֲצָה בָּהֶם אֶת מַעֲשֵׂה הָעוֹלָה וַיְדִיחוּ בָּם וְהָיָם לְרַחֲצָה לַכֹּהֲנִים בּוֹ:

14. Talmud Yerushalmi, Yoma 3:8

הים בית טבילה לכהנים הוא – "והים לרחצה לכהנים בו." ולא כלי הוא? אמת המים מושכת לו מעיטם, והיו רגליו שבדרום פחותים כרמונים. The "sea" was a place for kohanim to immerse, as in "the sea was for kohanim to bathe in." But is it not a vessel? A channel of water flowed to it from [Ein] Item, and its southern legs had holes the size of pomegranates.

15. Rambam, Mishneh Torah, Hilchot Biat haMikdash 5:15

הים שעשה שלמה כמקוה היה, מפני שאמה של מים היתה עוברת בתוכו מעין עיטם, לפיכך לא היו מימיו נפסלין בלינה כמי הכיור וממנו היו ממלאין הכיור.

Solomon's sea was like a mikvah, because a channel of water flowed through it from Ein Item. Therefore, its waters were not disqualified by remaining overnight, like the water of the *kiyor*. They filled the *kiyor* from it.

Copper Mines

16. Matti Friedman, *An Archaeological Dig Reignites the Debate Over the Old Testament's Historical Accuracy*, Smithsonian Magazine, Dec '21

<https://www.smithsonianmag.com/history/archaeological-dig-reignites-debate-old-testament-historical-accuracy-180979011/>

Ben-Yosef, 43, now teaches at Tel Aviv University. He speaks quietly, with the air of a careful observer. One of our meetings took place shortly after he'd returned from a meditation retreat at which he said nothing for ten days. He has no religious affiliation and describes himself as indifferent to the historical accuracy of the Bible. He didn't come here to prove a point, but to listen to what the place could tell him. "The mere interaction with remains left by people who lived long ago teaches us about who we are as humans and about the essence of the human experience," he told me. "It's like reading a work of literature or a book of poetry. It's not just about what happened in 900 B.C."

The dig quickly took an unexpected turn. Having assumed they were working at an Egyptian site, Ben-Yosef and his team were taken aback by the carbon-dating results of their first samples: around 1000 B.C. The next batches came back with the same date. At that time the Egyptians were long gone and the mine was supposed to be defunct—and it was the time of David and Solomon, according to biblical chronology. "For a moment we thought there might be a mistake in the carbon dating," Ben-Yosef recalled. "But then we began to see that there was a different story here than the one we knew."

7:51 Solomon doesn't use David's supplies?

17. Radak to Melachim I 7:51

כי לא היה צריך לאותו הקדש כי לרוב היה לו כסף וזהב ונחשת, אך לכבוד דוד אביו נתן ממנו במלאכת בית המקדש והשאר נתן באוצרו בית ד'.

For he didn't need those consecrated materials, for he had plenty of silver, gold and copper. But for his father's honour he used some of it for the work of the Beit haMikdash, and he put the rest in the stores of the House of Gd.

18. Ralbag to Melachim I 7:51

וכאילו היה זה מכוון מהש"י. כמו שלא רצה שיבנהו דוד כי דמים רבים שפך, כן לא הסכים שיבנה מאשר אסף דוד משלל הגוים במלחמה. אך שלמה שהיה איש שלום והיה מה שקבץ מהממון מקובץ עם השלום, בו בחר ד' ית' לבנותו במה שקבץ מהממון עם השלום:

It was as though this was planned by Gd. Just as He did not want David to build it, for he had spilled much blood, so He did not want it to be built with that which David had gathered from the spoils of the nations in war. But Solomon, who was a man of peace, the wealth he had gathered had been gathered in peace, Gd chose him to build it with the wealth he had gathered in peace.

19. Abarbanel, Introduction to Shemuel

מה שצוה על בנין הבית לשלמה בנו ולכל ישראל ותבנית המלאכה אשר נתן לשלמה ומספר הלויים ומחלקותם למשמרות לעבודת המקדש וכל שאר הדברים אשר זכר מענין הבית לא ראה הנביא לזכרם הנה, לפי שראה ליחס כל בנין הבית לשלמה בנו ולא ראה ליחס לדוד הבנין, לא בפועל ולא בצווי ובהכנה, לפי שהקל ית' רצה שיהיה הבית נבנה ע"י שלמה...

The prophet [in Sefer Shemuel] did not see fit to mention the instruction of building the Beit haMikdash for Solomon his son and all Israel, and the form of the work assigned to Solomon, and the number of Levites and their division into shifts for the work in the Beit haMikdash, and the other items mentioned regarding the Beit haMikdash, because he saw fit to ascribe the entire construction of the Beit haMikdash to Solomon his son, not to David, not in deed, instruction or preparation, because Gd desired it to be built via Solomon...

20. Midrash, Pesikta Rabti 6

יש דורשין לשבח יש דורשין לגנאי:

דרוש לשבח דוד ביקש על הדבר אמר לו "רבון העולמים צופה אני בנבואתי שסוף בית המקדש עתיד ליחרב, וכל מה שהפרשתי [הוא] מבתי עכו"ם שהייתי מחריב, שלא יהיו האומות העולם אומרים "מה דוד סבור? החריב בית אלהינו ועשה בית לאלקים, נינערו אלהינו וגבו נקמתם והחריבו בית אלקים." לכך נתפלל שלא יצטרך להם שלמה.

ומי שדורש לגנאי שבא הרעב בימי דוד שלש שנים והיה לדוד כמה תסבריות צבורין כסף וזהב מה שהיה מתקן לבניין בית המקדש, והיה צריך להוציאו להחיות את הנפשות, ולא עשה כן. אמר לו, "האלקים! בניי מתים ברעב ואתה צובר ממון לבנות בו בניין?! לא היית צריך אלא להחיות בו נפשות! לא עשית כן חייך אין שלמה נצרך ליטול הימנו כלום..."

Some explain it for praise, some explain it for disgrace:

Explanation for praise – David requested this. He said: Master of the Universe! I see prophetically that the Beit haMikdash will be destroyed, and all that I dedicated comes from the houses of idolatry that I destroyed. Lest the nations say, "What was David thinking? He destroyed the house of our gods and built a House for Gd – and our gods were roused and they took their vengeance and destroyed the House of Gd." Therefore, he prayed that Solomon not need it.

And one who explains it for disgrace – For when a three-year famine came in David's time, David had many stores of silver and gold, which he prepared for construction of the Beit haMikdash. He should have spent it to support lives, and he did not do so. [Gd] said to him, "By Gd! My children are dying in famine, and you collect wealth to build a building?! You should only have saved lives! You did not do this. By your life, Solomon will not need to use anything from that."...

21. Talmud Yerushalmi, Shekalim 5:4

דלמא רבי חמא בר חנינה ורבי הושעיא רבה הוו מטיילין באילין כנישתא דלוד אמר ר' חמא בר חנינה לר' הושעיא כמה ממון שיקעו אבותי כאן אמר ליה כמה נפשות שיקעו אבותיך כאן לא הוה אית בני נש דילעון באורייתא
רבי אבון עבד אילין תרעייה דסדרא רבא אתא ר' מנא לגביה א"ל חמי מאי עבדי א"ל [הושע ח יד] וישכח ישראל את עושהו ויבן היכלות לא הוה בני נש דילעון באורייתא

Once Rabbi Chama bar Chanina and Rabbi Hoshia Rabbah were strolling among those synagogues of Lod. Rabbi Chama bar Chanina said to Rabbi Hoshia, "How much money my ancestors sank here!" He replied, "How many lives your ancestors sank here! Were there no people exhausting themselves in Torah?"

Rabbi Avun decorated the gates of the great study hall. Rabbi Mana came to him, and Rabbi Avun said, "See what I have done!" He replied, "'And Israel forgot its Maker, and built palaces.' (Hosheia 8:14) Were there no people exhausting themselves in Torah?"

22. Rashi to Melachim I 3:3

בבמות הוא מזבח – בגנותו דבר הכתוב ששהה את בנין הבית ארבע שנים:

"He sacrificed on altars" – The text spoke of his shame, for delaying construction of the Beit haMikdash for four years.

23. Ralbag to Melachim I 7:51

וידמה שלזאת הסבה לא התחיל לבנין הבית תכף מלכו כי בשנה הרביעית החל הבנין כמו שקדם. והיה זה כן כדי שיבנהו משלו, לא מאוצרות דוד אביו אשר הקדיש אותם לד'.
דוד אביו אשר הקדיש אותם לד'.

It appears that this is why he did not begin building the House immediately upon becoming king, for in the fourth year the building began, as was said before. This was so that he would build it from his own, not from the stores of his father David who had dedicated them to Gd.